

Diarienummer: VN23602/2021 och OKM039:00/2020

Utlåtande om utkast till ändringar i ungdomslagen och statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik

1. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller riksomfattande organisationer på ungdomsområdet (17 och 18 § i lagen, 5 och 6 § i förordningen)

Beträffande förordningen 5§ (rörande kriterierna för att vara statsbidragsberättigad): "En organisation anses nationell om den har verksamhet i minst 7 olika landskap". Detta går inte att tillämpa för de svenskspråkiga organisationerna eftersom ytterst få finlandssvenska organisationer som verkar i Svenskfinland har verksamhet i mer än 5 landskap (inklusive Åland). Detta följer av den svenskspråkiga befolkningens huvudsakliga geografiska bosättningsområde i Finland. I praktiken kan detta bli ett hinder för nya finlandssvenska organisationer att bli statsbidragsberättigade samtidigt som redan existerande ungdomsorganisationer hotar falla under tröskeln. De svenskspråkiga organisationerna klarar i detta nu av villkoret för nationell verksamhet på jämlika grunder vilket vi anser att är ytterst viktigt. Ifall det undantag som nämns i paragrafens sista moment blir huvudregel för bland annat de svenskspråkiga ungdomsorganisationerna finns det en risk att framtida linjedragningar inte omfattar undantaget och att det faller bort. Vi förordar att nuvarande bestämmelse om verksamhet i minst tre landskap bibehålls i fortsättningen.

Vill också föra fram följande oro rörande status som nationell statsberättigad organisation: rätten att ansöka om statsbidrag kan enligt förslaget återkallas direkt. I nuvarande gällande lag finns det en nådetid på två år för en organisation som enligt ministeriets bedömning inte längre uppfyller kriterierna (en tid som alltså kan användas för att försöka korrigera brister). Här finns en risk att svenskspråkiga organisationer ifall dessa punkter uppfattas paragraftroget inom ett år riskerar att gå miste om rätten att överhuvudtaget söka statsbidrag. Det uppfattar vi är en strukturell orättvisa som inte kan accepteras. Det är ett exempel på att minoriteter, såsom den svenskspråkiga befolkningen, inte bereds samma, jämbördiga verksamhetsmöjligheter. Samtidigt är det viktigt att framhålla att särskilt ungdomsorganisationer har en kännbart tunnare administrativ ryggrad än vad fallet exempelvis är för nationella organisationer inom idrott eller social- och hälsovård. Inom ungdomsorganisationer byts ledningen ofta med relativt täta intervaller, vilket också talar för en nådetid på åtminstone två år. Denna kommentar gäller alltså statusen som statsbidragsberättigad, inte att en organisation som uppenbart inte sköter sig ska ha någon typ av rätt att bli beviljad statsbidrag.

I förslaget förs även "aktualitet" in som ett kriterium både för status som statsbidragsberättigad och för den årliga bedömningen av organisationerna. Aktualitet definieras inte tydligt i författningstexten. Definitionen är de facto något tautologisk då aktualitet sägs vara sådant som svarar mot behov som är aktuella för de unga. Många organisationer försöker med de resurser de har arbeta långsiktigt och genomgripande

för att nå största möjliga positiva effekt av sitt arbete. Det kräver en tillräckligt lång tidshorizont. Att bygga upp verksamheter som har positiva effekter tar tid. Det finns många verksamheter som kan kännas icke-aktuella, men som kan medföra positiva effekter för deltagarna. Aktualitet har även en lokal aspekt – det som är aktuellt i Helsingfors behöver inte vara det i Socklot och vice versa. Ifall aktualitet ska uppfattas som ett medeltal finns risker att ingen uppfattar verksamheten som lockande. Kravet på aktualitet får inte tolkas så att organisationen genom att kunna nämna de mest brännande megatrenderna kan anses aktuell. Organisationerna borde i första hand ha frihet att fokusera på sina kärnverksamheter och arbeta för att de är lockande och relevanta. Kriteriet borde uppfattas så att organisationer som erhåller statsbidrag förutsätts genom sin verksamhet svara mot verkliga behov i enlighet med 2§ i ungdomslagen. Kriteriet borde ytterligare förtydligas så att det skulle vara klart att det i alla fall inte avser att organisationen – karikerat uttryckt – årligen ändrar sin verksamhet i enlighet med de allra senaste trenderna i offentligheten. Däremot är det skäligt att förutsätta att ungdomsorganisationer beaktar och anpassar sin verksamhet till sådana fakta som förs fram i tillämplig ungdomsforskning och på andra sätt arbetar för att garantera att sin verksamhet svarar mot verkliga behov hos de målgrupper de arbetar för att engagera.

2. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet (OSKE) (19 § i lagen, 7 och 8 § i förordningen)

Vad menas med "helhet"- definieras en helhet också som den språkliga dimensionen, dvs att inom helheten kan man fokusera på ett flertal tematiska områden som förs fram, sektoröverskridande. Istället för dagens statiska modell, där man som organisation behöver omfatta "ett specifikt" fokusområde, vilket har lett till svårigheter för att svara på den svenska dimensionen inom kompetenscentren.

Oklart vad som avses i sista stycket tredje raden "samt verksamhetens art och omfattning". Menas med art riktade bidrag för den svenskspråkiga ungdomsverksamheten för att nå ut till det svenskspråkiga fältet, dvs främst Nyland, egentliga Finland, Österbotten, Åland samt språköarna där det finns svenskspråkiga skolor?

Hoppas nu då följande ungdomspolitiska program uppgörs, att det svenska dimensionen denna gång kan tillgodoses, dvs att ett av kompetenscentren i form av kluster med andra svenskspråkiga organisationer med olika sakkunniga har möjlighet att handha det svenska (som har den kompetens, kännedom om fältet och de nödvändiga nätverk och språkliga färdigheter som arbetet kräver, dvs huvudsakliga språket i organisationen är svenska). Dagens modell är splittrad, ineffektiv och oklar för att kunna svara på de svenskspråkiga behoven och dess särdrag. En utvärdering av denna period behöver göras rörande det svenska som underlag för följande upplägg för Vanupo.

De svenska ungdomsorganisationerna går miste om en väsentlig utvecklingspotential då inget av de nuvarande kompetenscentren kan tillgodose de svenskspråkiga organisationernas behov. På sikt kan detta oskäligen straffa de svenskspråkiga organisationerna i resurstilldelningen, samtidigt som ministeriets målsättningar med kompetenscentren inte heller uppnås då det uppstår grupper av organisationer som omfattas av utvecklingsarbetet och organisationer som på grund av systemets uppbyggnad står utanför det.

3. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller ungdomscentraler (20 § i lagen, 9 och 10 § i förordningen)

Inga kommentarer.

4. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller andra bestämmelser (23, 24, 26 och 27 § i lagen, 1 § i förordningen)

Inga kommentarer.

5. Utlåtande om utkastet till förslag som gäller Finlandsmodellen för hobbyverksamhet (12 a och 21 a § i lagen)

En allmän iakttagelse vad gäller anordnande av hobbyverksamhet som riktar sig till de svenskspråkiga unga är att tredje sektorn har en betydelsefull roll – dvs föreningar och organisationer som fungerar på svenska – för att aktiviteterna ska kunna ordnas. Det vore ändamålsenligt att också aktörer från tredje sektorn direkt kunde ha samma möjlighet att kunna anhålla om statsbidrag för att driva hobbyverksamheten likväl som kommunerna. Nu har endast kommunerna möjligheter att ansöka emedan arbetet utförs i hög utsträckning av tredje sektorn, dvs man kan anta att kommunerna med hjälp av statsbidragen köper tjänster av föreningsfältet eller beviljar bidrag för ändamålet. Kvalitetssäkringen borde kunna följas oavsett.

Det är också viktigt att fästa uppmärksamhet vid landsbygdsaspekten. Utbudet av personal som kan ordna alla de aktiviteter som deltagarna efterlyser i hörandeprocessen är begränsad på mindre orter. För små föreningar kan det i praktiken vara omöjligt att delta i Finlandsmodellen, trots god vilja. För de som genomför verksamheten uppstår ofrånkomligen en viss administration som även den kostar och måste kunna finansieras. En ytterligare aspekt som berör Finlandsmodellen är grundläggande konstundervisning. GKU är redan i detta nu underfinansierad och med Finlandsmodellen sprids resurserna ännu tunnare.

För FSU blir det oklart vilka effekter Finlandsmodellen på sikt kommer att ha på ungdomarnas fritidssysselsättningar och huruvida den de facto är det bästa alternativet att exempelvis garantera jämlika möjligheter, att öka barnens egenmakt och att stöda barnens utveckling som individer. FSU efterlyser en heltäckande utvärdering av den nuvarande verksamheten inom Finlandsmodellen och ser det logiskt att slutsatser på lång sikt dras utgående från de fakta en sådan utredning ger vid handen.

6. Remissinstansens allmänna kommentarer eller anmärkningar/förslag gällande andra bestämmelser i lagen

En allmän hälsning och iakttagelse rörande kompetenscenter (KC) och det svenskspråkiga ungdomsarbetet är att det behövs ett eget specifikt kluster, tematiskt gränsöverskridande kompetenscenter, som har fokus på det svenskspråkiga ungdomsarbetet och som har som huvudspråk svenska inom organisationen. Detta eftersom dagens modell inte svarar på de svenskspråkiga behoven och ett hållbart och långsiktigt arbete. Det finns även behov av att göra metodiska konsekvensbedömningar

av de olika reformerna som berör det senaste VANUPO programmet rörande efterverkningarna av hur det svenska arbetet sköttes och om utfall och resultat.

Under den förra kompetenscenterperioden utfördes ingen evidensbaserad utredning om hur det svenskspråkiga arbetet lyckades innan det nya programmet fastställdes. I detta läge har det svenska arbetet inget eget kluster.

De svenska organisationernas klart sämre ställning i kompetenscenterarbetet medför risken för ett utvecklingsunderskott som på sikt oskäligt skapar en strukturell ojämlikhet för svenskspråkiga ungdomar.

Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU rf

Helsingfors, 7.4.2022

Sebastian Gripenberg
Verksamhetsledare